

Čistila, storitve čiščenja in storitve pranja perila

Vir: https://www.google.si/search?q=%C4%8Distila&rls=com.microsoft:sl-SI:IE-Address&dcr=0&source=Inms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjwYa1z4HWAhUEORQKHeOaATUQ_AUI CigB&biw=1680&bih=876#imgsrc=5Jv66vKbH9DyOM:&spf=1504187586200

Primeri okoljskih zahtev in meril

Verzija 1.0
Januar 2018

1. Predmet zelenega javnega naročanja

V skladu z 19. točko prvega odstavka 4. člena Uredbe o zelenem javnem naročanju (Uradni list RS, št. 51/17; v nadaljnjem besedilu: Uredba o ZeJN) mora naročnik okoljske vidike upoštevati, kadar so predmet naročanja čistila, storitve čiščenja in storitve pranja perila. Natančnejšo opredelitev tega predmeta določajo točke od 68 do 70 Priloge 1 Uredbe o ZeJN.

Ti primeri okoljskih zahtev se uporabljajo, kadar so predmet javnega naročila:

- univerzalna čistila,
- čistila za sanitarne prostore,
- čistila za okna,
- detergenti za ročno pomivanje posode,
- detergenti za pomivalne stroje,
- detergenti za pranje perila,
- storitve čiščenja,
- storitve pranja perila.

2. Ključni okoljski vplivi

- Podnebne spremembe.
- Zdravje ljudi.
- Ekotoksičnost.
- Evtrofikacija.
- Poraba vode.
- Proizvodnja odpadkov.

3. Pristop k ZeJN

- Uporabite čistila, ki učinkujejo pri nižjih temperaturah.
- Izogibajte se določenim nevarnim snovem v izdelku.
- Izogibajte se fosforju in omejite biocide v izdelku.
- Omejite skupno »kritično volumsko razredčitev« izdelka.
- Navedite informacije o priporočenih odmerkih.
- Zmanjšajte porabo izdelkov s pregledovanjem načrtov in tehnik čiščenja.
- Izboljšajte usposabljanje osebja, ki čisti.
- Zmanjšajte količino uporabljene embalaže.
- Zagotovite recikliranje uporabljene embalaže in uporabo reciklirane embalaže.

4. Cilj iz Uredbe o zelenem javnem naročanju

Naročnik mora javno naročilo, ki vključuje predmet iz 19. točke prvega 4. člena te uredbe, oddati tako, da se v posameznem naročilu izpolni tisti cilj, ki je v nadaljevanju določen za ta predmet:

- delež univerzalnih čistil, ki ustrezajo kriterijem glede strupenosti za vodne organizme in zahtevam za pridobitev znaka za okolje EU za čistila za trdne površine glede izločenih ali prepovedanih sestavin, znaša glede na prostornino vseh artiklov univerzalnih čistil najmanj 30 %.

5. Okoljske zahteve in merila

5.1. Univerzalna čistila, čistila za sanitarne prostore, čistila za okna, detergenti za ročno pomivanje posode, detergenti za pomivalne stroje in detergenti za pranje perila

5.1.1 Tehnične specifikacije

Naročnik v tehničnih specifikacijah poleg ostalih zahtev, ki se nanašajo na predmet javnega naročila ali posameznega sklopa, določi:

1.	<p>Univerzalna čistila, čistila za sanitarne prostore, čistila za okna, detergenti za ročno pomivanje posode, detergenti za pomivalne stroje in detergenti za pranje perila ne smejo biti razvrščeni in označeni z enim ali več stavki za nevarnost po Uredbi (ES) št. 1272/2008:¹</p> <ul style="list-style-type: none">– H300 (Smrtno pri zaužitju),– H301 (Strupeno pri zaužitju),– H304 (Pri zaužitju in vstopu v dihalne poti je lahko smrtno),– H310 (Smrtno v stiku s kožo),– H311 (Strupeno v stiku s kožo),– H330 (Smrtno pri vdihavanju),– H331 (Strupeno pri vdihavanju),– H340 (Lahko povzroči genske okvare),– H341 (Sum povzročitve genskih okvar),– H350 (Lahko povzroči raka),– H350i (Lahko povzroči raka pri vdihavanju),– H351 (Sum povzročitve raka),– H360F (Lahko škodi plodnosti),– H360D (Lahko škodi nerojenemu otroku),– H360FD (Lahko škodi plodnosti, lahko škodi nerojenemu otroku),– H360Fd (Lahko škodi plodnosti, sum, da škodi plodnosti),– H360Df (Lahko škodi nerojenemu otroku, sum, da škodi plodnosti),– H361f (Sum škodljivosti za plodnost),– H361d (Sum škodljivosti za nerojenega otroka),– H361fd (Sum škodljivosti za plodnost, sum škodljivosti za nerojenega otroka),– H362 (Lahko škodi dojenim otrokom),– H370 (Škodi organom),– H371 (Lahko škodi organom),– H372 (Škodi organom pri dolgotrajni ali ponavljajoči se izpostavljenosti),– H373 (Lahko škodi organom pri dolgotrajni ali ponavljajoči se izpostavljenosti),– H400 (Zelo strupeno za vodno okolje),– H410 (Zelo strupeno za vodno okolje, z dolgotrajnimi učinki),– H411 (Strupeno za vodno okolje, z dolgotrajnimi učinki),– H412 (Škodljivo za vodno okolje, z dolgotrajnimi učinki),– H413 (Lahko ima dolgotrajne škodljive učinke na vodno okolje),– H59 (Nevarno ozonskemu plašču),– EUH029 (V stiku z vodo se sprošča strupen plin),– EUH031 (V stiku s kislinami s sprošča strupen plin),– EUH032 (V stiku s kislinami se sprošča zelo strupen plin),– EUH070 (Strupeno ob stiku z očmi),– H334 (Lahko povzroči simptome alergije ali astme ali težave z dihanjem pri vdihavanju),– H317 (Lahko povzroči alergijski odziv kože),
----	--

¹ Besedilo Uredbe (ES) št. 1272/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o razvrščanju, označevanju in pakiranju snovi ter zmesi, o spremembi in razveljavitvi direktiv 67/548/EGS in 1999/45/ES ter spremembi Uredbe (ES) št. 1907/2006 (UL L št. 353 z dne 31. decembra 2008, str. 1): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008R1272:SL:NOT>.

	<ul style="list-style-type: none"> - H420 (Škodljivo za javno zdravje in okolje zaradi uničevanja ozona v zgornji atmosferi). <p>Način dokazovanja Ponudnik mora k ponudbi priložiti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izjavo, da bo pri dobavi blaga izpolnil zahtevo, in ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da so zahteve izpolnjene, ali - potrdilo, da ima blago znak za okolje EU za čistila (angl. <i>Ecolabel for Hard Surface Cleaning products</i>), ali - ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da so zahteve izpolnjene, ali - varnostne liste za vse izdelke, ki so predmet ponudbe. <p>Naročnik med izvajanjem naročila preverja, ali ponudnik izpolnjuje zahteve.</p>
2.	<p>Univerzalno čistilo, čistilo za sanitarne prostore, čistilo za okna, detergent za ročno pomivanje posode, detergent za pomivalne stroje in detergent za pranje perila ne smejo vsebovati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - več kot 0,02 g fosforja na funkcionalno enoto univerzalnega čistila, - biocidov, razen če se uporabljajo kot sredstva za konzerviranje, - biocidov, za katere velja eno ali več naslednjih standardnih opozoril, stavkov za nevarnost ali previdnostnih stavkov iz zakona, ki ureja kemikalije, ali Uredbe (ES) št. 1272/2008: <ul style="list-style-type: none"> - H400 (Zelo strupeno za vodno okolje) in H410 (Zelo strupeno za vodno okolje, z dolgotrajnimi učinki), - H411 (Strupeno za vodno okolje z dolgotrajnimi učinki), <p>razen če je $\text{Log } P^2 \geq 3,0$ oziroma če je eksperimentalno določen $\text{BCF}^3 \leq 100$, kar pomeni, da biocidi niso potencialno bioakumulativni.</p> <p>Način dokazovanja Ponudnik mora k ponudbi priložiti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izjavo, da bo pri dobavi blaga izpolnil zahtevo, in ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da so zahteve izpolnjene, ali - potrdilo, da ima blago znak za okolje EU za čistila (angl. <i>Ecolabel for Hard Surface Cleaning products</i>), ali - ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da so zahteve izpolnjene, ali - varnostne liste za vse izdelke, ki so predmet ponudbe. <p>Naročnik med izvajanjem naročila preverja, ali ponudnik izpolnjuje zahteve.</p>
3.	<p>Univerzalnem čistilu, čistilu za sanitarne prostore, čistilu za okna, detergentu za ročno pomivanje posode, detergentu za pomivalne stroje in detergentu za pranje perila morajo biti priložena jasna navodila za doziranje.</p> <p>Način dokazovanja Ponudnik mora k ponudbi priložiti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izjavo, da bo pri dobavi blaga izpolnil zahtevo, ali - navodila za doziranje. <p>Naročnik med izvajanjem naročila preverja, ali ponudnik izpolnjuje zahteve.</p>
4.	<p>Razpršilci ne smejo vsebovati potisnega plina.</p> <p>Način dokazovanja Ponudnik mora k ponudbi priložiti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izjavo, da bo pri dobavi blaga izpolnil zahtevo, in ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da so zahteve izpolnjene, ali

² Log Pow je logaritem porazdelitvenega koeficienta oktanola/vode.

³ BCF je faktor biokoncentracije.

	<ul style="list-style-type: none"> – potrdilo proizvajalca, iz katerega izhaja, da so zahteve izpolnjene, ali – ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da blago izpolnjuje zahteve. <p>Naročnik med izvajanjem naročila preverja, ali ponudnik izpolnjuje zahteve.</p>
5.	<p>Usposobljenost za opravljanje storitve na okolju prijazen način. To mora zajemati dokazila o rednem usposabljanju osebja o zdravstvenih, varnostnih in okoljskih vidikih čiščenja.</p> <p>Način dokazovanja: Kot dokazilo o skladnosti se prizna vzpostavljen sistem ravnanja z okoljem (kot sta npr. EMAS ali ISO 14001).</p>
5.1.2 Posebni določili pogodbe o izvedbi naročila	
Naročnik v pogodbenih določilih poleg ostalih zahtev, ki se nanašajo na predmet javnega naročila ali posameznega sklopa, določi:	
1.	Ponudnik mora v času veljavnosti pogodbe na naročnikovo zahtevo dokazati, da površinsko aktivne snovi v dobavljenem blagu izpolnjujejo zahteve glede biološke razgradljivosti iz Uredbe (ES) št. 648/2004. ⁴
2.	V primeru, da ponudnik ne izpolnjuje pogodbenih obveznosti na način, predviden v pogodbi o izvedbi javnega naročila, naročnik od te pogodbe odstopi.

5.2. Storitve čiščenje

5.2.1 Tehnične specifikacije	
Naročnik v tehničnih specifikacijah poleg ostalih zahtev, ki se nanašajo na predmet javnega naročila ali posameznega sklopa, določi:	
1.	<p>Univerzalna čistila, čistila za sanitarne prostore, čistila za okna, detergenti za ročno pomivanje posode in detergenti za pomivalne stroje, ki jih uporablja ponudnik, morajo izpolnjevati tehnične specifikacije, opredeljene v točki 5.1.1 te priloge.</p> <p>Način dokazovanja: Naročnik preveri izpolnjevanje zahtev na način, predviden v točki 5.1.1 te priloge.</p>
2.	<p>Vsaj eden od:</p> <ul style="list-style-type: none"> – sesalnikov, ki se napajajo iz električnega omrežja, in – sesalnikov, ki se napajajo iz električnega omrežja in akumulatorja (hibridni sesalniki) <p>ter so namenjeni odstranjevanju umazanije s površine, predvidene za čiščenje z zračnim tokom in ki jih uporablja ponudnik, mora biti uvrščen v razred energijske učinkovitosti A, razen če ponudnik že razpolaga s potrebnimi sesalniki ali namerava za izvedbo naročila uporabiti rabljene sesalnike.</p> <p>Način dokazovanja Ponudnik mora k ponudbi priložiti:</p> <ul style="list-style-type: none"> – izjavo, da bo pri dobavi blaga izpolnil zahtevo, in ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da so zahteve izpolnjene, ali – tehnično dokumentacijo proizvajalca, iz katere izhaja, da so zahteve izpolnjene, ali – nalepko o energijski učinkovitosti, ali – ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da so zahteve izpolnjene. <p>Naročnik med izvajanjem naročila preverja, ali ponudnik izpolnjuje zahteve.</p> <p>Kadar ponudnik že razpolaga s potrebnimi sesalniki ali namerava za izvedbo naročila uporabiti rabljene sesalnike in noben od teh ni uvrščen v razred energijske učinkovitosti A, mora k ponudbi priložiti ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da z njimi razpolaga oziroma jih namerava pridobiti.</p>

⁴ Besedilo Uredbe (ES) št. 648/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. marca 2004 o detergentih in spremembe besedila najdete na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004R0648:SL:NOT>.

3.	<p>Usposobljenost za opravljanje storitve na okolju prijazen način. To mora zajemati dokazila o rednem usposabljanju osebja o zdravstvenih, varnostnih in okoljskih vidikih čiščenja.</p> <p>Način dokazovanja: Kot dokazilo o skladnosti se prizna vzpostavljen sistem ravnanja z okoljem (kot sta npr. EMAS ali ISO 14001).</p>
5.2.2 Posebni določili pogodbe o izvedbi naročila	
Naročnik v pogodbenih določilih poleg ostalih zahtev, ki se nanašajo na predmet javnega naročila ali na posameznega sklopa, določi:	
1.	Ponudnik mora po prvih šestih mesecih in ob koncu vsakega leta izvajanja naročila priložiti seznam, s katerega sta razvidna ime in količina čistilnih sredstev, ki jih je porabil pri izvajanju storitve.
2.	V primeru, da ponudnik ne izpolnjuje pogodbenih obveznosti na način, predviden v pogodbi o izvedbi javnega naročila, naročnik od te pogodbe odstopi.

5.3. Storitve pranja perila

5.3.1 Tehnične specifikacije	
Naročnik v tehničnih specifikacijah poleg ostalih zahtev, ki se nanašajo na predmet javnega naročila ali na predmet posameznega sklopa, določi:	
1.	Detergenti za pranje perila, ki jih uporablja ponudnik, morajo izpolnjevati tehnične specifikacije, opredeljene v točkah 5.1.1 te priloge. Način dokazovanja: Naročnik preveri izpolnjevanje zahtev na način, predviden v točkah 5.1.1 te priloge.
2.	Kadar ponudnik pri izvajanju storitve uporablja gospodinjski pralni stroj, napajan iz električnega omrežja, ali gospodinjski pralni stroj, napajan iz električnega omrežja, ki ga je mogoče napajati tudi akumulatorsko, vključno s tistim za negospodinjsko uporabo in vgradnim gospodinjskim pralnim strojem, mora biti vsaj eden od pralnih strojev, ki ga uporablja ponudnik, uvrščen v razred energijske učinkovitosti A+++, razen če ponudnik že razpolaga s potrebnimi stroji ali namerava za izvedbo naročila uporabiti rabljene stroje. Način dokazovanja Ponudnik mora k ponudbi priložiti: <ul style="list-style-type: none">– izjavo, da bo pri dobavi blaga izpolnil zahtevo, in ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da so zahteve izpolnjene, ali– tehnično dokumentacijo proizvajalca, iz katere izhaja, da so zahteve izpolnjene, ali– nalepko o energijski učinkovitosti, ali– ustrezno dokazilo, iz katerega izhaja, da so zahteve izpolnjene. Naročnik med izvajanjem naročila preverja, ali ponudnik izpolnjuje zahteve. Kadar ponudnik že razpolaga s potrebnimi stroji ali namerava za izvedbo naročila uporabiti rabljene stroje in nobeden od teh ni uvrščen v razred energijske učinkovitosti A+++, mora k ponudbi priložiti ustrezno dokazilo, da z njimi razpolaga oziroma jih namerava pridobiti.
3.	Usposobljenost za opravljanje storitve na okolju prijazen način. To mora zajemati dokazila o rednem usposabljanju osebja o zdravstvenih, varnostnih in okoljskih vidikih čiščenja. Način dokazovanja: Kot dokazilo o skladnosti se prizna vzpostavljen sistem ravnanja z okoljem (kot sta npr. EMAS ali ISO 14001).
5.3.2 Posebni določili pogodbe o izvedbi naročila	
Naročnik v pogodbenih določilih poleg ostalih zahtev, ki se nanašajo na predmet javnega naročila ali na njegov posamezni sklop, določi:	
1.	Ponudnik mora po prvih šestih mesecih in ob koncu vsakega leta izvajanja naročila priložiti seznam, s katerega sta razvidna ime in količina čistilnih sredstev, ki jih je porabil pri izvajanju storitve.
2.	V primeru, da ponudnik ne izpolnjuje pogodbenih obveznosti na način, predviden v pogodbi o izvedbi javnega naročila, naročnik od te pogodbe odstopi.

Pojasnila

Za znake za okolje tipa I ali znake ISO 14024 določa osnovna merila neodvisni organ in jih spremlja s certificiranjem in revizijskim postopkom. Zato so zelo pregledni, zanesljivi in neodvisni vir informacij. Ti znaki morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- zahteve za znak temeljijo na znanstvenih dokazih,
- znaki za okolje se sprejmejo v sodelovanju z vsemi interesnimi skupinami, kot so državni organi, potrošniki, proizvajalci, distributerji in okoljske organizacije,
- dostopni so vsem zainteresiranim stranem.

Glede na novo javnonaročniško zakonodajo EU lahko naročniki zahtevajo, da mora izdelek izpolnjevati eno, več ali vse zahteve, ki podpirajo določen znak za okolje. Znak za okolje tipa I se lahko uporablja kot oblika dokazila o skladnosti in ga naročnik lahko zahteva ob upoštevanju 69. člena Zakona o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 91/15; ZJN-3).

V zvezi s čistili je smiselno opredeliti okoljske zahteve s sklicevanjem na posamezna ali vsa merila za pridobitev znaka za okolje tipa I. V zvezi s čiščenjem pa upoštevati naslednje usmeritve:

- Priprava navodil za delo. Eden od dobrih načinov za zmanjšanje količine snovi, ki se porabi za čiščenje, je da poskrbiš, da ni čezmernega čiščenja. Pri pripravi navodil za delo bi bilo treba izvajalca spodbuditi, da upošteva za različna območja stavbe ustrezno pogostost čiščenja.
- Zmanjšanje količine porabljenih čistil. Morda je dobra zamisel spodbujanje izboljšanja okoljskih/zdravstvenih vidikov storitve v celotnem pogodbenem obdobju z določitvijo ciljev stalnih izboljšav v pogodbenih določilih. To se lahko stori na primer z določbo, da je treba količino uporabljenih čistil vsako leto zmanjšati za določen odstotek, kar se lahko oceni tako, da se izvajalca zaprosi za celotno razčlemba količin vseh izdelkov, ki jih porabi na leto. V tem primeru bo pomembno z rednim preverjanjem kakovosti poskrbeti, da to ne bo vplivalo na kakovost storitve. Izvajalce bi bilo treba zaprositi tudi, da ponudijo samodejne mešalnike za redčenje čistil, da se zagotovi njihova optimalna poraba.
- Optimiranje vrste uporabljenih čistil. Številni izdelki, ki se običajno uporabljajo pri čiščenju, se dostikrat uporabljajo prepogosto ali so morda z vidika higiene celo nepotrebni. Ti izdelki so osvežilci za straniščne školjke, dodatki za kotličke, dezodorantne kocke za pisoarje, osvežilci zraka, kemična sredstva za čiščenje odtokov, mehčalci za tkanine, premazi za tla na osnovi v vodi netopnih polimerov, dezinfekcijska sredstva, pločevinke z aerosolom in potisni plini.

Stroškovni vidiki

Študija stroškov in koristi zelenega javnega naročanja, ki jo je pripravila Komisija leta 2007,⁵ je preučila stroškovne posledice kupovanja zelenih (z znakom za okolje označenih) čistil iz skupnega proračuna za čiščenje. Znatni del denarja, med 92 in 97 odstotki, se porabi za stroške osebja, zato različne cene izdelkov v glavnem zelo malo vplivajo na skupni proračun za čiščenje. Z vidika izdelkov je nastala mešana slika, kar prikazuje preglednica v nadaljevanju:

Preglednica 1: Razlika v ceni med zelenim in drugimi izdelki

Država	Razlika v ceni med zelenim izdelkom in drugimi izdelki (%)		
	Univerzalna čistila in sredstva za nego tal	Čistila za sanitarne prostore	Čistila za okna
Švedska	-74 % (tj. zeleni izdelek je cenejši)	-82 %	-9 %
Nemčija	+36 %	+148 %	-36 %
Španija	+131 %	+92 %	-94 %
Češka	+158 %	+2 %	/

Razlike, razvidne iz preglednice, prikazujejo napredni razvoj trga za zelena čistila v nordijskih državah in kažejo, da so lahko izdelki v državah, kjer trg ni dovolj razvit, znatno dražji. Ker je bil ta pregled objavljen leta 2007, se razlike v cenah nanašajo na starejše podatke in verjetno ne odražajo sedanjih razlik v cenah.

Ponovni razmislek o pogostosti čiščenja za različne dele stavbe je lahko koristen z vidika človeških virov in snovi, ki so potrebne za izvajanje storitve.

⁵ Study on cost/benefits of Green public procurement in Europe Öko-institute & ICLEI 2007, ki je dostopen na http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm.